

Serendipiteit

Ewa Maria Wagner bekijkt Baarn door een muzikale bril

In de nieuwe maandelijkse rubriek 'Muziekluk' wil altvioliste en auteur Ewa Maria Wagner graag veelzijdig over Baarn vertellen in de context van muziek: over natuur, mensen, plekken, gebeurtenissen, concerten, gebouwen en over geschiedenis of toekomst – alles in betrekking tot Baarn en met een twist voor verdieping.

Ewa Maria Wagner

■ Ewa Maria Wagner: „Dat Baarn een wending aan mijn leven zou geven, wist ik toen nog niet.“

Na vijftientig jaar in Hilversum gewoond te hebben verhuisde ik in juni 2017 naar Baarn. Tussen die twee oorden lijkt niet alleen een provincie- maar ook een mentale grens te lopen, want ik had tot dusver weinig over dit schitterende buurtschap vernomen. Toen ik hier eenmaal woonde was het meteen genieten van het vele omringende groen en het nostalgische centrum. Ik weet nog hoe ik de allereerste dag weetaard door de Laanstraat wandelde, naar de etalages keek en toch stiltejes de sfeer hier met Hilversum vergeleek.

De Baarnse winkels kwamen me bescheiden voor; sommige panden stonden leeg en maakten een verlaten indruk maar de mensen hier glimlachten en flaneerden alsof het de mooiste plek op aarde was. Zo anders dan de drukte en verstrooidheid van Hilversummers, die daar in mijn ogen welhaast onlosmakelijk mee verbonden waren. Baarners daarentegen leken de tijd uitgevonden te hebben, maakten een praatje zodra ze

een bekende tegenkwamen, keken elkaar in de ogen tijdens een gesprek en enkelen begroetten toen zelfs mij maar misschien lag het aan de heerlijke zomerse dag. De eerste winkel waar ik toen naar binnen liep was boekhandel Den Boer op Laanstraat 69. Ik had de deur nog niet eens achter mij dicht gedaan of ik werd al vriendelijk begroet, hoewel ik een volstrekt onbekende was. Maar er was nog meer dat me gunstig stemde: ik hoorde muziek, orkestklanken die een viool en cello zachtjes op de achtergrond begeleidden. Ik knipperde met mijn ogen niet alleen omdat ik van de zonnegoten straat een donkere ruimte betrad, maar ook omdat de klanken overal tussen de zorgvuldig opgestapelde boeken leken te wasemen. Het muziekstuk herkende ik wel maar ik kwam niet op de naam want ik trad een paar seconden lang buiten de tijd. Als fervente lezer bezocht ik al mijn leven lang boekhandels in iedere stad of dorp op aarde maar hier, in Baarn had ik ineens een moment van serendipiteit: ik had iets gevonden waar ik niet naar op zoek was en

toch klopte alles, het thuisgevoel waar ik vijftientig jaar lang in Hilversum op zoek naar was, vond ik hier. Deze overtuiging maakte me ter plekke zo intens gelukkig dat ik er even duizelig van werd. Ik had er geen uitleg voor en desgevraagd zou ik ook niet zo snel een verklaring kunnen verzinnen, maar mijn voldane geluk breidde zich met de muziek hier uit. Ik sloot mijn ogen en luisterde, toch haalde de compositie me alweer terug uit mijn opwelling want ineens schoot me te binnen dat Brahms schreef wat ik hoorde. Nog op zijn Hilversums keek ik verstrooid rond maar het subtiel verlichte interieur, de zacht sprekende verkoopster, de mensen die liefdevol in stilte de boeken bekeken leken nu allemaal in de ban van Brahms' Concert voor Viool en Cello in a mineur te zijn. De behoever van de klassieke vlam begroette me met zijn muziekwerk alsof hij hier de gastheer was en me iets te verkondigen had.

Hij schreef deze compositie eigenlijk op verzoek van Robert Hausmann, vriend en cellist, maar nog meer wilde hij er de verloren kameraadschap met Joseph Joachim, zeer lange tijd zijn allerbeste vriend, mee terugwinnen. Het is hem gelukt en uiteindelijk, in oktober 1887, dirigeerde hij zelfs de première in Keulen. Nog in hetzelfde jaar, twee maanden later schreef hij in een lange brief: 'de afgelopen jaren heb ik steeds iets gemist in mijn leven, maar ik kon het niet noemen, nu pas weet ik het: ik miste het geluid van Joachims viool.' Hebben ze de première na afloop gevierd? Of is hij zoals gewoonlijk al gauw naar Wenen vertrokken waar hij zo graag in zijn geliefde stamcafé 'De Rode Egel' van een simpele maaltijd en een glashode wijn genoot? Het is gissen, maar wat ik wel weet, is dat het stuk een scheidslijn in zijn oeuvre vormde, hierna zou hij nooit meer symfonische werken componeren. Hij verdiepte zich sindsdien in de oude, barokke klassieken, bestudeerde met hart en ziel Bachs composities en richtte zijn aandacht uitsluitend nog op kleine vormen en op kamermuziek.

Luisterend in de Baarnse boekwinkel drong

de onderhuidse tweeslachtigheid van het stuk tot me door, want wat was het voor een stuk? Een verkapt symfonie? Een poging tot een 'modern' Concerto grosso? Of was het toch een concert – maar waar bleef dan de gebruikelijke virtuositeit? De optimistische (A majeure!) coda was nu tot zijn einde gekomen. Roerloos stond ik nog steeds in de winkel waar het licht op boeken en niet op mensen gericht was en stelde me ineens Johannes voor: even oud als ik en vastbesloten nog iets van de rest van zijn leven te maken, niet meer twijfelend maar zoekend naar het kleine, naar de essentie van het leven, naar de juiste energie.

Dat Baarn een wending aan mijn leven zou geven, wist ik toen nog niet. Het dualisme, de tweedracht van Brahms' stuk voelt nu, anno 2021, nog steeds lutsbepalend voor me: in Baarn ben ik naast musicus ook schrijver geworden. Twee jaar nadat ik de boekwinkel voor het eerst bezocht, stond ik er mijn eerste boek te presenteren met veel Baarnse vrienden om mij heen. Het is alweer een tijd geleden maar ik verwonder me nog iedere dag over Baarn, het dorp lijkt een bron van inspiratie voor me te zijn. Het onopvallende moment dat ik Den Boer naar binnen liep verruimde mijn bewustzijn en ik ontdekte – net zoals Brahms – de kracht van het onaanzienlijke, de dynamiek van het gevoel ergens bij te horen.

Vandaag de dag als ik langs de boekhandel loop, vraag ik me af of Brahms in Baarn zou kunnen wonen. Met zijn voorliefde voor een ongecompliceerde levensstijl, de nadruk op naastenliefde en zijn zoektocht naar verdieping in zijn leven zou hij hier goed passen. Zijn woning in Wenen was zo bescheiden dat hij zich zelfs met de eerste verdieping boven de winkel tevreden zou kunnen stellen. En dan valt mijn oog op de het opschrift op de grote etalage van de boekwinkel: Anno 1887. Het jaar van Brahms zijn dubbelconcert, het jaar waarna hij zijn leven een wending gaf en het jaar dat de Baarnse boekhandel begon. Allemaal gebeurtenissen die plaatsgevonden hebben zonder bedoeling, terwijl die er in mijn ogen wel lijkt te zijn.

■ Ewa Maria Wagner en bedrijfsleider Gerda Aukes van boekhandel Den Boer. In de etalage Ewa's boek 'Het Tristan Akkoord'.